

ERIC-JAN PLEIJSTER EN CEES VAN DER VEEKEN (RED.)

DIJKEN VAN NEDERLAND

Rotterdam (naio10 uitgevers) 2015, 344 pp.,
735 ill. in kleur, ISBN 978 94 6208 150 5, € 49,95

Onder de titel *Dutch Dikes* is het boek ook in het Engels uitgebracht (ISBN 978 94 6208 151 2). Eveneens is het als e-book verkrijgbaar in het Nederlands (ISBN 978 94 6208 214 4) en het Engels (ISBN 978 94 6208 215 1).

Zonder dijken zou Nederland er anders uitzien, onherkenbaar anders. Toch bestaat er geen overzicht van alle dijken in ons land. Dit boek wil in die lacune voorzien en geeft tevens een typologie van de verschillende soorten dijken. De inhoudsopgave doet wat ontoegankelijk aan en maakt niet meteen duidelijk hoe het boek is opgebouwd. Volgens de Introductie bevat het boek vijf hoofdstukken en vier essays, en worden er veertig 'exemplarische' dijken besproken. Titels worden er echter niet genoemd en daardoor is het verband met de inhoudsopgave moeilijk te leggen. Waar moet je als lezer beginnen?

De ruggengraat van het boek wordt gevormd door een beschrijving van die veertig 'exemplarische' dijken. Die 'dijkportretten' staan in vier blokken verspreid door het boek. Van elk van die dijken wordt het achterliggende verhaal verteld en de huidige staat en functie geschetst. Het gaat daarin niet om uitvoerige beschrijvingen, maar om een beknopte en zakelijke karakteristiek van de meest relevante aspecten uit de geschiedenis van deze objecten. De ligging van elk van die dijken wordt in een kaartje nader aangeduid. Daarnaast wordt de oudst bekende vermelding genoemd en aangegeven wat de hoogte van de kruin is ten opzichte van het voor- en achterland. Waar de tand des tijds de sporen heeft aangetast, wordt vermeld wat er nu nog is te zien.

Die groep van veertig 'exemplarische' dijken maakt onderdeel uit van een verzameling van honderd dijken die als 'bezenswaardig' worden aangemerkt. De ligging van de zestig dijken die niet zijn geportretteerd, wordt aangegeven op een overzichtskaart en op de

meerbladige 'dijkenkaart'. In de tekst wordt het bezienswaardige karakter van dat zestigtal echter niet nader toegelicht.

Het eerste hoofdstuk draagt als titel 'Dijkenkaart'. Naast een meerbladige 'dijkenkaart' bevat dat hoofdstuk een overzicht in kaartbeelden van de opbouw en samenhang van het Nederlandse dijkstelsel. Elk van die kaartbeelden wordt vervolgens toegelicht. Bij de opbouw gaat het onder andere om de ligging van de primaire en regionale waterkeringen, maar ook de overige dijken, de verdwenen dijken en de waterliniedijken worden in kaart gebracht. Daarnaast wordt in kaarten aangegeven hoe het Nederlandse dijkstelsel samenhangt met natuurlijke factoren zoals de hoogteligging, de bodemgesteldheid en het klimaat. Het beeld is bekend, maar een kaart waarop staat aangegeven welk deel van Nederland door overstromingen wordt bedreigd, imponeert telkens weer. Ook is er een kaart opgenomen waarop staat afgebeeld wat het werkingsgebied is van de 23 waterschappen die Nederland op dit moment telt.

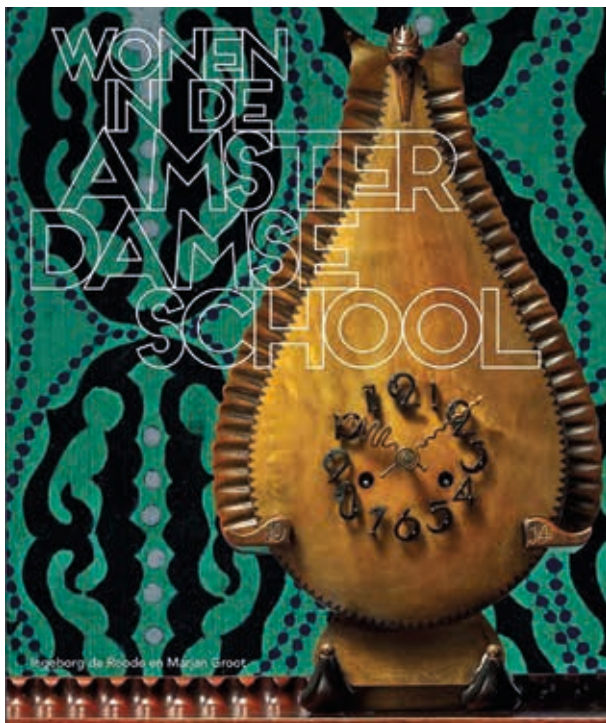
Het tweede hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van de Nederlandse bedijkingsgeschiedenis. In grote stappen wordt door twintig eeuwen heen gelopen en worden verschillende aspecten van de dijk aanleg en sluisbouw, landverlies en landaanwinst, dijkverzwaring en kustverdediging belicht. De technische aspecten van de dijkbouw worden in het volgende hoofdstuk besproken. Daarin wordt ook stilgestaan bij zowel de waterkerende als de niet-waterkerende kustwerken en aan enkele bijzondere waterkerende constructies. In het vierde hoofdstuk worden enkele toekomstscena-

rio's geschetst en toegelicht, terwijl in het laatste hoofdstuk een uitgebreide typologie van de Nederlandse zee-, rivier- en binnendijken wordt ontvouwd. Op grond van de opbouw, functie, het ontstaan en regionale ligging worden 43 dijktypen onderscheiden. Het boek wordt afgesloten met een verklarende woordenlijst en een register op plaats- en dijknamen.

Het boek is zeer rijk voorzien van kaarten en vaak fraaie afbeeldingen. Het is echter vooral een aanwinst voor de Nederlandse waterstaatsgeschiedenis vanwege de meestal trefzeker geschetste 'dijkportretten'. In alle beknoptheid wordt daarin recht gedaan aan de geschiedenis en de waterstaatkundige aspecten van de

besproken dijken. Bijzonder is echter de aandacht die wordt geschonken aan de opmerkelijke aspecten in de hedendaagse verschijningsvorm van deze dijken. Daardoor is het boek vooral een cultuurhistorische reisgids, maar dan van een degelijkheid die navolging verdient en de lezer van harte aanbevolen kan worden. Met uitzondering van de verdrongen dijk bij Texel zijn het allemaal dijken die de moeite waard zijn om een keer te bekijken en daarvoor bij gelegenheid een stukje om te rijden.

GUUS J. BORGER

INGEBORG DE ROODE EN MARJAN GROOT (RED.)

WONEN IN DE AMSTERDAMSE SCHOOL

ONTWERPEN VOOR HET INTERIEUR
1910-1930

Bussum (Uitgeverij Thoth)/Amsterdam (Stedelijk Museum Amsterdam) 2016, 304 pp., ill. in kleur en z/w, ISBN 978 90 6868 698 2, € 24,95 (softcover) en € 32,50 (hardcover)

Het boek *Wonen in de Amsterdamse School. Ontwerpen voor het interieur 1910-1930*, dat vorig jaar verscheen, gaat niet over interieur in de betekenis van de binnenkant van de architectuur, maar over meubelen en andere voorwerpen die ontworpen zijn om interieurs mee in te richten. Althans voor het overgrote deel, want er is ook wel wat te lezen over glas-in-loodramen en er zijn enkele interieurfoto's van nog bestaande gebouwen opgenomen, zoals het bekende voormalige Scheepvaarthuis en bioscoop Tuschinski in Amsterdam en het voormalige hoofdkantoor van Utrecht, maar dat zijn dan net weer geen woonhuizen. De titel van het boek is dus enigszins misleidend.

Het boek is vooral objectgericht met de nadruk op

meubelen, lampen en klokken, net als de tentoonstelling in het Stedelijk Museum Amsterdam naar aanleiding waarvan het boek is verschenen. Woningtextiel van de Amsterdamse School was al eens eerder onderwerp van een tentoonstelling en boek (Nederlands Textielmuseum, 1999), maar dat is geen argument om de rest van het interieur dan maar buiten beschouwing en te laten – enkele ontwerpen voor behangsels zoals die van L. Zwiens en Jac. Jongert daargelaten. Dat getuigt eerder van een 'blinde vlek' voor ruimtelijk ontwerp en context. Nergens is er dus iets te vinden over de karakteristieke ruimtebepalende plafonds, of over de relatie tussen plastische vormen en druppelornamentiek in kamerbetimmeringen en meubelen of over